



NJFF
Troms



Naturvernforbundet
i Troms



Naturvernforbundet
Nordreisa



NORSKE
LAKSEELVER

Skjervøy kommune

skj-teknisk@skjervoy.kommune.no

Troms og Finnmark fylkeskommune

postmottak@tffk.no

Tromsø, 28.10.2023

Dette brevet sendes på vegne av Birdlife Troms, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Naturvernforbundet Troms, Naturvernforbundet Nordreisa, Nordnorsk Botanisk Forening, Framtiden i Våre Hender Tromsø, DNT Harstad og Omegn, Midt-Troms Naturlag og Norske Lakseelver.

Høringsuttalelse til etablering av akvakulturanlegg i Bjørnvika (Vorterøy)

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Troms er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjonene i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftslivsinteressene i gamle Troms fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftslivsorganisasjonene med sitt virke i regionen. I denne saken har vi også samarbeidet med Norske Lakseelver som er en nasjonalt forankret aktør. FNF Troms fikk innvilget utvidet frist til 1 november før klokken 15.00 for innspill til kommunen.

Innhold

Sammendrag	2
Om saken- hentet fra saksdokumentene	2
Om forholdet til det pågående kystsonerarbeidet i Skjervøy kommune	3
Miljøpåvirkning og oppdrett	4
Manglende kunnskap om vandringsmønstre til smolt og belastning på vassdrag i saken	4
Manglende vurdering av påvirkning på anadrome vassdrag for villaks, sjørøye og sjørørret- flere vassdrag er overhodet ikke nevnt eller vurdert.....	4
Manglende kunnskap for å vurdere virkningene for Reisavassdraget og nasjonal laksefjord	5
Manglende kunnskap om vandringsmønstre for smolt!.....	5



Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
troms@fnf-nett.no | Holtvegen 66, 9269 Tromsø | 951 75 403
organisasjonsnummer 996 197 786 | www.fnf-nett.no/troms

Lokal kunnskap om lusepåslag i fjordsystemene som påvirker Reisavassdraget jmf. naturmangfoldloven § 8 om lokal kunnskap i planprosesser.	6
Manglende kunnskap om friluftsliv -herunder bruk av sjøarealene til fritidsfiske og påvirkning fra et nytt oppdrettsanlegg og lysforurensning/støy/landskapshensyn i influensområdet.	6
Mangelfull beskrivelse av konsekvenser for marine naturtyper og fugleliv	6
Marine naturtyper og arter på rødlista	6
Virkninger for fugleliv	7
Vårt innspill til planen	7

Sammendrag

- Søknaden mener vi må avslåes og behandles i den pågående rulleringen av kystsoneplanen for regionen. Slik vil vi sikre oppdatert kunnskapsgrunnlag, helhetlige vurderinger som er økosystembasert, vurderer samlet belastning og gir fleksibilitet for videre planlegging – samt gode **medvirkningsprosesser**. Det bør nedlegges et midlertidig forbud mot behandling av saken i tråd med hjemmelen i plan- og bygningsloven § 13-1.
- **Manglende kunnskap om vandringsruter for smolt og vurderinger etter føre-var prinsippet- særlig viktig for å ivareta den rødlista villaksen.** Manglende kunnskap kan ikke begrunne et ja til en søknad slik det fremstilles i denne saken. **Det er avgjørende for de anadrome bestandene at denne kunnskapen kommer på plass i behandlingen av den nye kystsoneplanen.**
- Strømkart indikerer økt lusepåslag for Reisavassdraget som følge av en etablering på lokaliteten
- Lokal kunnskap tilsier økt lusepåslag i fjordsystemene.
- **Manglende kunnskap og vurdering av flere mindre anadrome vassdrag og vassdrag i nærhet av anlegget og influensområdet- for en rødlistet art er også mindre vassdrag av betydning for overlevelse.**
- Manglende kunnskap om virkninger for friluftsliv, herunder fritidsfiske, landskap, influensområder til viktige friluftslivsområder og annen bruk.
- Manglende kunnskap om marine naturtyper og trua arter i sjø – samt manglende vurderinger for fugleliv.
- Vurderinger spesielt for **sjørøya** kan vi ikke se er gjort i denne saken- selv om dette er en art som er særlig sårbar for lus. **Vi vil vise til denne rapporten.**¹ Dette er en art som Nord-Norge har et særlig ansvar for gitt utbredelsen fra Bindal og nordover.
- **Samlet vurdering er at kunnskapsgrunnlaget ikke er god nok, konsekvensutredning nødvendig, søknaden bør utsettes og eventuelt konsekvensutredes i forbindelse med rulleringen av kystsoneplanen.**

Om saken- hentet fra saksdokumentene

«Det vises til vedlagte søknad fra Lerøy Aurora Sjø AS datert 25.08.23, mottatt 29.08.23 om akvakulturtillatelse for matfisk av laks, ørret og regnbueørret på ny lokalitet Bjørnvika i Skjervøy

¹ <https://www.hi.no/hi/nyheter/2023/februar/har-studert-hvordan-lakselus-pavirker-sjoroyas-atferd>

kommune. Lokaliteten søkes etablert ca 1200m og 1600m i sørlig retning fra eksisterende anlegg 16736 Kåvika, målt fra midtpunktene fra 16736 Kåvika til hhv planlagte nordlige og sørlige anlegg.

Søknaden innebærer etablering av to identiske anlegg, hver med 2x6 bur. Burene vil måle 100x100m. Rammene til hver av anleggene vil måle 220x600m. Det er planlagt servicekorridor på hver av anleggene på 20m. Anleggene vil til sammen måle 264 000m² (0,264 km²) i overflaten, i tillegg kommer førflåte og fortøyninger. Det planlegges felles førflåte som søkes plassert mellom installasjonene. Lokaliteten, med begge anleggene samlet, søkes for en maksimalt tillatt biomasse (MTB) på 7200 tonn.»

Om forholdet til det pågående kystsoneplanarbeidet i Skjervøy kommune

«Dersom det er aktuelt for kommunen å nedlegge midlertidig forbud i samsvar med plan- og bygningsloven § 13-1, bes dette vurdert og avgjort så snart som mulig og innen fristen for uttalelse.»
(Fra saksfremlegg/søknad)

Forum for natur og friluftsliv Troms mener det er negativt for det pågående kystsoneplanarbeidet å åpne for denne lokaliteten underveis i planprosessen. Gode planer for sjøarealene skal ivareta mange hensyn – blant annet gi fleksibilitet for å gjøre overordna vurderinger over større arealer på tvers av kommunegrenser, avveie ulike interesser og ikke minst samlet belastning, sikre et oppdatert kunnskapsgrunnlag og tilpasse planene de forhold som nå gjør seg gjeldende for sjøarealene. Herunder interesser som våre organisasjoner er opptatte av som hensynet til anadrome bestander, kultur (naturbruk og identitet), fiskefelt, friluftslivsområder, landskap, miljø og forurensning generelt (lys, utslipp og støy).

Det var et gjennomgående tema på den nasjonale sjøplankonferansen (oktober d.å) «Kampen om sjøareala» at blant annet konsekvensutredningene i dag og kystsoneplanene ikke har lyktes med å ha et godt nok kunnskapsgrunnlag og heller ikke gjort gode nok vurderinger på samlet belastning.² Det er ventet oppdaterte veiledninger på disse tema fra myndighetene og oppdaterte regelverk som skal håndtere dette bedre.

I lys av dette mener vi en slik søknad midt i planprosessen i det minste må avslås og behandles i den samlede vurderingen av hvilke arealer som skal settes av til havbruk nettopp for å sikre at man har et så godt grunnlag som mulig for å lage en god plan.

Å åpne dette området nå er ikke et tiltak som vil gjøre den kommende planen bedre og mer helhetlig. **Vi mener det er særlig viktig med helhetlige vurderinger siden sjøområdet allerede har flere oppdrettsanlegg i relativ nærhet som påvirker den samlede belastningen på fjordsystemet.** Vi vil også minne om at i kystsoneplanprosessen har man mulighet til å sikre bred medvirkning og en justering av de arealdisponeringene man har gjort i forrige plan. Det er synd om man da skal

² Opptak av konferansen tilgjengelig her:

<https://vimeo.com/event/3805948?fbclid=IwAR27NqubeKasST9oFww8WcbzasUH0pkt4yi0FqhzL-g2YN8hx3LV8WL-D-E>

behandle søknader med utgangspunkt i en plan som skal endres gjennom en grundig planprosess og det gjør det vanskeligere og mindre forutsigbart for alle parter.

Miljøpåvirkning og oppdrett

Utfordringene med oppdrett av laks og ørret i åpne merder er, som kjent, lus, rømming, utslipp/forurensning av ulik art, arealbeslag og sykdom- samt utfordringer med fiskevelferd i merdene. Våre organisasjoner er sterkt bekymret for de anadrome artene i Troms og havmiljøet i sin helhet som følge av økt aktivitet innen oppdrett uten at utfordringene som har skapt svært alvorlige tilstander på Vestlandet blir fulgt opp og løst.³

Det er store kunnskapshull og vi ser få løsninger – som for eksempel lukkede anlegg- som kan løse de mange utfordringene med oppdrett i åpne merder. Havforskningsinstituttet er tydelige på at lus og rømming fortsatt er en av hovedutfordringene til anadrome arter og det samme viser rapportene til Vitenskapelig råd for lakseforvaltning.⁴

Vi minner om at det er flere vassdrag med utfordringer i plan/influensområdet til det omsøkte anlegget og vi viser til vårt innspill til kystsoneplanen i så henseende:

- **Innspill planprogram:** <https://fnf-nett.no/troms/wp-content/uploads/sites/19/2023/03/Horingsuttaelse-planprogram-Kvaeningen-Skiervoy-Nordreisa.pdf>
- **Innspill kystsoneplanen:** https://fnf-nett.no/troms/wp-content/uploads/sites/19/2023/09/Innspill-kystsoneplan-Skiervoy_Nordreisa_Kvaeningen.pdf

Manglende kunnskap om vandringsmønstre til smolt og belastning på vassdrag i saken

Manglende vurdering av påvirkning på anadrome vassdrag for villaks, sjørøye og sjørørret- flere vassdrag er overhodet ikke nevnt eller vurdert.

I sakspapirene vurderes virkningene begrenset til nærmeste store vassdrag. Til dette vil vi bemerke at vi forventer en grundigere vurdering for å oppfylle krav til kunnskapsgrunnlaget, av effekten på andre vassdrag (som ikke når kvalitetsnormen eller der det mangler data) opp mot for eksempel strømforhold og vandringsmønstre for smolt. **For en rødlistet art som villaksen er det ikke tilstrekkelig å bare vurdere det største vassdraget – for en rødlistet art er alle habitat som kan bidra til styrking av bestanden av betydning.** Vi kan ikke se at dette er gjort i den foreliggende planbeskrivelsen eller at det er belyst hvordan de har vurdert de andre vassdragene og betydning for en rødlistet art.

Det er flere mindre anadrome vassdrag som ikke blir nevnt. Alle disse vassdragene har en liten og sårbar bestand som med enda mer oppdrettsaktivitet i området kan bli svært skadelidene ved

³ <https://www.hi.no/hi/nyheter/2023/september/mer-oppdrett-i-nord-da-ma-vi-lore-av-feilene-som-vestlandet-har-gjort>

⁴ <https://www.vitenskapsradet.no/> og <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2023-6>

eventuelle rømninger eller enda større utfordringer knyttet til lus. Arnøya har anadrome vassdrag i Nord Rekvika, Akkarvik, Langfjord og Arnøyhamn. Dette er små bestander av laks, sjøørret og sjørøye⁵. Disse er ikke nevnt i høringen og konsekvensene for disse er heller ikke utredet.

Manglende kunnskap for å vurdere virkningene for Reisavassdraget og nasjonal laksefjord

Manglende kunnskap om vandringsmønstre for smolt!

I søknaden fremgår det følgende om vurdering av virkningene på anadrome vassdrag:

«Kunnskapen om vandringsmønsteret for laksesmolt, er lav i dette området. Den omsøkte lokalitet Bjørnvika ligger i god avstand fra Reisavassdraget og det omsøkte tiltaket vurderes til ikke i vesentliggrad å endre situasjonen slik den er i dag.» (Fra konsekvensutredningen til saken, s. 12)

Forum for natur og friluftsliv Troms er ikke enig i at kunnskapsgrunnlaget er godt nok til å vurdere virkningene for villaksen i en nasjonal lakseelv (Reisavassdraget) og en nasjonal laksefjord (Reisafjorden). **Tvert imot mener vi at når kunnskapen om vandringsmønstrene for laksesmolt er lav er det vanskelig å vite effekten av økt lusepåslag for smolten som følge av et nytt anlegg med økt produksjon** (typisk vil dette øke påvirkningen fra lus jmf. erfaringer fra blant annet Vestlandet). Førre -var prinsippet tilsier i en slik sammenheng at mer kunnskap må innhentes før tillatelse gis.

Villaksen er rødlistet og det er av stor interesse at viktige habitat som Reisavassdraget og den nasjonale laksefjorden får best mulige forhold og minst mulig negative påvirkninger i sum for at denne bestanden skal kunne etablere seg utafør rødlista. Dette forsterkes av at villaksen er en av de artene Norge har et særlig ansvar for. Ved usikker kunnskap om forhold som kan forverre tilstanden for en rødlistet art skal føre var prinsippet vurderes særskilt og vi kan ikke se at det heller er gjort i dette tilfellet.

Strømkartet for området viser at strømmen går inn Reisafjorden via Rotsund og mellom Kågen og Arnøya. Dette indikerer en vandringsrute for smolt som tilsier økt lusepåslag og påvirkning på Reisavassdraget ved etablering av omsøkte anlegg.

⁵ <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2642877> (Rapport: Sjørøya -en fallende dronning?)

Lokal kunnskap om lusepåslag i fjordsystemene som påvirker Reisavassdraget jmf. naturmangfoldloven § 8 om lokal kunnskap i planprosesser.

En annen side som må belyses er at lokale fritidsfiskere opplever at lusepåslaget på anadrom fisk i fjordene rundt Skjervøy, Arnøya og Reisa har hatt stor økning. Om dette er tilfellet bør kartlegges før nye tillatelser til nye anlegg blir vurdert. Spesielt i Reisafjorden har lusepåslaget de siste årene vært svært høyt og flere fiskere forteller om sjøørret med over 30 lakselus på en og samme fisk.

Lakselusa har meget stor påvirkning på villaks og sjøørret, og Reisalaksen har slitt i mange år, hvor det er store utfordringer for at vassdraget skal nå gytebestandsmålet selv om elva er helt stengt for fiske.

Den største utfordringen er at det rett og slett ikke kommer nok gytelaks tilbake til vassdraget. Tilbakevandringprosenten er veldig lav. Vi har et håp om at det blir gjort grundige kartlegginger av vandringsmønstre på utvandrende smolt fra Reisavassdraget, **slik at denne kunnskapen blir hensyntatt i vurdering av nye og eksisterende tillatelser til oppdrett i Nord- Troms regionen.**

Den manglende kunnskapen om vandringsmønstrene tilsier at kunnskapen må innhentes og et strengt føre-var prinsipp legges til grunn i vurderingene videre.

Manglende kunnskap om friluftsliv -herunder bruk av sjøarealene til fritidsfiske og påvirkning fra et nytt oppdrettsanlegg og lysforurensning/støy/landskapshensyn i influensområdet.

Vi mener vurderingene for virkningene på friluftsliv må utbedres. I den foreliggende konsekvensutredningen vurderer man ikke konkret betydningen av for eksempel støy og lys i influensområdet og virkningene av dette. Det er av interesse for sakens opplysning at for eksempel rekkevidden for lys og støy synliggjøres for å kunne vurdere hvilken påvirkning dette har for de nærliggende viktige friluftslivsområdene.

Vi kan heller ikke se at det er gjort noen vurdering for friluftsliv på og i sjø- fritidsfiske er en viktig aktivitet i nord og også en kulturbærende aktivitet for befolkningen, vi mener derfor at det er nødvendig å synliggjøre hvilken betydning anlegget vil ha for muligheten til å fiske og effekten på fisken i området (for eksempel pelletssei). Det er også uklart om man har vurdert dette opp mot eventuelle sjøsamiske interesser- dette kunne med fordel vært tydeligere formulert.

Mangelfull beskrivelse av konsekvenser for marine naturtyper og fugleliv

Marine naturtyper og arter på rødlista

Det er generelt mangelfull eksisterende kunnskap om marine naturtyper og truede arter i sjø – dette ble blant annet fremhevet i en nylig rapport fra SALT⁶ og det vil komme oppdaterte veiledninger for krav til kunnskapsgrunnlag og konsekvensutredning i sjø. **At det ikke er registrert noe i**

⁶ <https://salt.nu/prosjekter/bruk-av-kunnskapsgrunnlag-i-konsekvensutredninger-og-arealplanlegging-i-sjo>
Denne rapporten ble også presentert på den nasjonale sjøplankonferansen i Ålesund.

Artsdatabasen for det konkrete området sier dermed lite om hvorvidt der er noen naturverdier som må tas hensyn til når det ikke er utført en konkret kartlegging eller undersøkelse av området.

At det ikke utføres en konsekvensutredning for dette tiltaket og man lener seg på en utdatert kystsoneplan som nå skal rulleres gir ikke et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for marine naturtyper og rødlista arter som skal konsekvensutredes i saker om akvakultur.⁷

Virkninger for fugleliv

Det er registrert en truet art for fugleliv i Artsdatabasen, men ikke gjort ytterligere vurderinger. Vi mener det ikke er gjort gode nok vurderinger på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om virkninger for fugleliv på denne lokaliteten. I tillegg har situasjonen for en rekke sjøfugler kraftig forverret seg siden 2015 da kystsoneplanen som åpnet for denne lokaliseringen ble vedtatt. Virkninger for fugl skal vurderes konkret og har vært et tema i andre saker der fugleliv har vært en faktor som har ført til at anlegg ikke kunne lokaliseres på et gitt område. I tillegg er det fortsatt betydelig kunnskapsmangel når det gjelder havbruk og påvirkning på fugl.⁸

Vår anbefaling til den videre prosessen

Forum for natur og friluftsliv Troms mener søknaden **må avslåes i denne omgang og vurderes i den pågående kystsoneplanen** på bakgrunn av konsekvensutredninger i tråd med regelverk, anbefalinger og retningslinjer.⁹

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Troms

Christine Myrseth
Koordinator
FNF Troms

⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/planlegging-i-sjoomradene/id2700314/?ch=4>

⁸ <https://www.nrk.no/trondelag/frarader-at-det-blir-lakseoppdrett-ved-viktig-omrade-for-sjofugl-pa-sklinna-1.15004344>

⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/planlegging-i-sjoomradene/id2700314/?ch=4>